

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 10:30 uur d.d. 20 maart – 12:00 uur d.d. 21 maart

5.1.2e

Directie Communicatie VWS | Input voor de interdepartementale omgevingsanalyse

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders besmet en/of geïsoleerd in gebieden getroffen door COVID-19 Patiënten, medewerkers en bezoekers van gesloten Nederlandse ziekenhuizen Bedrijven die afhankelijk zijn van getroffen gebieden 	<ul style="list-style-type: none"> Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders Zorginstellingen en personeel Organisaties met getroffen medewerkers/studenten Werknemers en klanten van getroffen bedrijven 	<ul style="list-style-type: none"> Actieve burgers die zich (o.a. op sociale media) zorgen maken over het virus Algemeen publiek Politici

Samenvatting

- Tweeledig beeld in de media. Aan de ene kant komen de noodoproepen uit Brabant steeds indringender in beeld. De ogen van heel Nederland zijn daarbij vooral op de regio Uden/Veghel gericht. De angst is aanwezig dat de regio symbool staat voor wat Nederland te wachten staat: overvolle IC's, overbelast zorgpersoneel en een enorme impact op de omgeving. "Stilte voor de storm", vat het sentiment goed samen.
- Een negatief sentiment dat in de loop van vrijdag steeds meer de kop op stak (veel verhalen over capaciteitsproblemen IC's, overbelast zorgpersoneel, zorgen over mondkapjes) is enigszins getemperd door de aankondiging dat er landelijke coördinatie komt om coronapatiënten te vervoeren met logistieke hulp van Defensie. Ook steeds meer verhalen over initiatieven uit het bedrijfsleven en de samenleving om een bijdrage te leveren in deze crisis, zorgt dat het sentiment weer wat minder eenzijdig en negatief is.
- Momenteel zijn er echter nog wel twee echt gescheiden werelden in de samenleving. Aan de ene kant van het spectrum het deel in Nederland dat zich weinig aantrekt van de huidige coronacrisis en rustig in groepen op straat gaat en 'vakantie aan het vieren is'. Aan de andere kant van het spectrum bevindt zich het zorgpersoneel -vooral in Brabant- dat onder enorm zware omstandigheden moet werken: "de mensen thuis zien niet wat wij zien".
- In het verlengde daarvan is er weer meer aandacht voor gedrag en voor de oproep aan mensen zich écht aan de adviezen te houden nu verhalen van groepen Nederlanders blijven oppoppen die zich in groepen blijven mengen en lak lijken te hebben aan de regels. Uit onderzoek van het Amsterdam UMC ism Telegraaf blijkt dat een grote meerderheid van de Nederlanders zich onvoldoende de hygiënemaatregelen in acht neemt. Meer dan de helft van de Nederlanders gaat nog steeds naar openbare plekken met meer dan 20 personen bij elkaar. Jongeren knuffelen en schudden handen circa vijf keer per dag.
- De benoeming van Martin van Rijn als tijdelijk minister voor Medische Zorg is goed geland. Media noemen het een 'ongewone keuze', maar veel lof voor zijn kennis, ervaring en bereidheid het Kabinet te helpen. "Een rots in de branding van het vorige Kabinet". Ook veel mooie woorden voor het Kabinet en de VVD zelf dat voor kennis, ervaring en beschikbaarheid kiest boven het eigen partijbelang. Op social media is een soortgelijk verhaal te horen, hoewel er ook (voorspelbare en te verwachten) kritiek is te horen: "Van Rijn, is dat niet die man die de verpleeghuizen sloot en een potje van de pgb's maakte?"

Karakterisering berichtgeving

- De weekendkranten brengen uitgebreide reportages uit het land en brengen in woord en beeld in kaart hoe het coronavirus momenteel Nederland in zijn greep heeft. Het virus brengt het beste én het slechtste in mensen naar boven, zo lezen de vele verhalen: van maatschappelijke initiatieven als boodschappen voor elkaar doen en bedrijven die middelen leveren aan ziekenhuizen, tot aan werkgevers die zich niet aan de regels houden en aanhoudende voorbeelden van 'coronaoplichting'.
- Het 'koninklijke hart onder de riem' is door circa 6,2 miljoen mensen bekeken. Ook de journaals en actualiteitenprogramma's haalden enorme kijkersaantallen; uitschieter: 8 uurjournaal (3,6 miljoen kijkers).
- In alle weekendkranten paginagrote dankadvertenties gericht aan personeel in de vitale beroepen. Onder meer Ajax en Feyenoord slaan de handen ineen. Supermarkten geven klanten tips voor veilig shoppen.

SISOS (Slachtoffers - Identiteiten – Schade - Oorzaken - Scenario's)*Slachtoffers*

- Het aantal sterfgevallen in Nederland is met 30 nieuwe doden in 24 uur gestegen naar 106. De leeftijd van de overledenen ligt tussen de 63 en 95 jaar. In Noord-Brabant zijn de meeste mensen positief getest, namelijk 1.012. Daarna zijn de meeste positief geteste mensen in Zuid-Holland (405), Limburg (366) en Noord-Holland (353). Onder alle coronapatiënten zijn 725 mensen die in de zorg werken.
- NVIC meldt vrijdag dat er 281 patiënten liggen op de intensive care. Als de huidige ontwikkeling van het aantal besmettingen doorzet, liggen volgende week donderdag 800 patiënten op de intensive care. Dat is volgens de NVIC meer dan gedacht.
- Bij BrabantZorg zijn inmiddels dertig ouderen hersteld nadat ze besmet waren geraakt.
- In de zwaar door het coronavirus getroffen Noord-Italiaanse regio Lombardije zijn zo'n 380 nieuwe sterfgevallen gemeld, de grootste stijging in een dag sinds de uitbraak. Het totaal aantal doden door corona komt daarmee op ongeveer 2.550.

Identiteiten

- Bestuursvoorzitter Ate van der Zee van het UMCG en tevens voorzitter van het corona-crisisteam van het ziekenhuis is besmet met het virus. Hij zou zich goed voelen en vanuit huis werken.
- Een jongeman van 21 uit Helmond die twee maanden terug in een Indonesisch ziekenhuis belandde, krijgt na maanden van onzekerheid te horen dat hij als een van de eerste Nederlanders het virus heeft gehad.

Scenario's

- Staat Nederland eenzelfde scenario te wachten als nu in de regio Uden/Veghel?
- Het nieuwe coronavirus onderscheidt zich van andere virussen doordat het zich makkelijker vermenigvuldigt in de neus. Daardoor zou het sneller overdraagbaar zijn dan bijvoorbeeld Sars of Mers. Dat blijkt uit onderzoek van de afdeling Virologie van het Erasmus MC. Onderzoek nog onder review.

Informatiebehoefte

- Waarom besmetten we jonge mensen niet bewust met het coronavirus?
- Nederland heeft de afgelopen dagen via Google onder meer gezocht naar: Hoe weet je of het virus hebt gehad? Coronavirus maagpijn, kappers coronavirus, verloop virus ziektebeeld, ibuprofen coronavirus.
- Q-koortspatiënten in Brabant willen weten of zij tot de kwetsbare groep behoren met extra risico.
- Online circuleren lijstjes met 'tips' om mentaal gezond te blijven in tijden van grote onzekerheid. Dit speelt in op de onrust van mensen die moeten wennen aan thuis blijven en weinig sociaal contact.
- WHO is ism Facebook een chatfunctie gestart via WhatsApp, bereikbaar door 'hi' te appen naar +41 798 931 892. Gebruikers kunnen de laatste officiële cijfers inzien en antwoord krijgen op de meest gestelde vragen.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)*Noodkreet Brabantse ziekenhuizen: we hebben hulp nodig*

- Brabantse ziekenhuizen doen vrijdag een noodoproep aan ziekenhuizen elders in het land en aan het kabinet. De toestroom van patiënten die besmet zijn zou zo groot zijn dat er geen zorg meer kan worden verleend aan andere spoedeisende patiënten. De ziekenhuizen vragen om als land in actie te komen.
- Het Tergooi Ziekenhuis staat niet in Brabant, maar geeft ook code rood aan vanwege een gebrek aan middelen en mankracht. Planbare zorg wordt direct stopgezet. Spoedeisende zorg gaat nog door.
- De hulpverleners hebben het zwaar meldt ook het ziekenhuis Bernhoven. Verpleegkundigen en artsen maken mee dat coronapatiënten overlijden en dat maakt diepe indruk. 'Zij staan te huilen en de psycholoog van het ziekenhuis moet ze troosten.'
- Vlak na de noodkreet volgt het nieuws over noordelijke ziekenhuizen die patiënten uit het zuiden zullen opvangen waaronder de ziekenhuizen in Friesland die diezelfde nacht nog patiënten opnemen. Van het weekend zullen zeventig patiënten worden overgeplaatst naar Groningen, Friesland en Drenthe. Eerder zouden ziekenhuizen hebben geweigerd patiënten op te nemen.
- De aankondiging dat er landelijke coördinatie komt om coronapatiënten te vervoeren met logistieke hulp van Defensie valt goed en zorgt voor wat meer rust.

Adviezen tegen coronavirus in de wind geslagen – "gedrag als belangrijkste wapen"

- Weer meer aandacht voor gedrag van Nederlanders. Zij worden aangesproken vanuit verschillende sectoren om zich aan de adviezen van het Kabinet te houden (afstand houden, handen wassen, enz).
- Uit onderzoek van het Amsterdam UMC icm Telegraaf blijkt echter dat tachtig procent van de bevolking de handen niet lang genoeg wast, waardoor het virus aan de handen blijft zitten. Zo'n zeventig procent is zich onvoldoende bewust dat het aanraken van het gezicht ook kan zorgen voor nesteling van het virus. En meer dan de helft gaat nog steeds naar openbare plekken met meer dan twintig personen bij elkaar; jongeren knuffelen en schudden handen zo'n vijf keer per dag
- Maar ook blijkt dat nog steeds veel mensen in groepjes bij elkaar komen, vooral jongeren. Zorgmedewerkers als boodschap: "Applaus is mooi, binnen blijven beter".
- Hoogleraar ontwikkelingspsychologie Eveline Crone adviseert jongeren beter te betrekken bij de crisis: "laat ze zich nuttig maken". De communicatie is nu vooral op volwassenen gericht. Crone: "schakel influencers in, BN'ers die uitleggen dat het wel 'cool' is je aan de regels te houden."

Tekort aan medische beschermingsmiddelen / maatregelen tot verkrijgen meer beschermingsmiddelen

- De voorraad mondkapjes in ziekenhuizen is bijna op, nog voor enkele dagen voorraad. De nood is hoog, meldt Erasmus MC. De situatie doet zich niet alleen voor bij ziekenhuizen, maar ook bij huisartsen en ambulancediensten. Velen zouden met de huidige voorraad maar een paar (3-4) dagen vooruit kunnen.
- De Friese ziekenhuizen kampen met een acuut tekort aan mondkapjes. De Inkoopsamenwerking Friese Ziekenhuizen vraagt zorginstellingen en ondernemers hun maskers aan de ziekenhuizen aan te bieden.
- De oproep van VWS aan bedrijven om mondkapjes te leveren is een succes zegt VNO-NCW. Die wijst op de vele aanbiedingen van groothandels, bouwmarkten en multinationals. De ondernemersorganisatie probeert als een soort spelverdeler vraag en aanbod zo goed als mogelijk op elkaar af te stemmen.
- De eerste lading mondkapjes uit China van de Alibaba Foundation en de Jack Ma Foundation is zaterdagochtend aangekomen op het vliegveld van Luik. Een tweede levering met gezichtsmaskers, beschermende kleding en testkits zal snel volgen.
- Het Reinier de Graaf-ziekenhuis in Delft gaat zelf mondkapjes produceren en kan er dagelijks genoeg maken om de eigen voorraad op peil te houden. Akkoord van het RIVM is nog wel nodig.
- Dankzij een werknemer van het China Center op de Health Campus in Maastricht krijgen drie ziekenhuizen in Limburg 7.000 mondkapjes uit China.
- Het Rode Kruis is een inzameling begonnen van beschermingsmiddelen waar een tekort aan is. De organisatie controleert de spullen en zal ze vervolgens overdragen aan het Landelijk Netwerk Acute Zorg.
- Shell stelt 2,5 miljoen liter van een essentiële grondstof die nodig is voor het maken van handgels gratis beschikbaar voor de zorgsector in Nederland.
- Bij de politie zijn meldingen binnengekomen van oplichting bij aanschaf van miljoenen mondkapjes.

Maatschappelijke initiatieven

- Tienduizend vrijwilligers gaan de komende tijd, onder de naam Bezorg de Zorg, boodschappen doen voor mensen in de zorgsector. Veel zorgpersoneel stuit 's avonds na een werkdag op lege schappen. Het idee komt vandaan bij het bedrijf Roamlor die zorgpersoneel via www.bezorg-dezorg.nl linkt aan een vrijwilliger die in de buurt woont.
- Voor 70+ reserveert Albert Heijn vanaf maandag tussen 07-08 uur een speciaal uur. Ouderenbond ANBO is zeer kritisch: stigmatiserend en tijdstip is onhandig. KBO-PCOB is positief, maar tijdstip is wel wat vroeg.

Vrees voor meer incidenten in huiselijke kring

- Het Landelijk Netwerk Veilig Thuis (LNVV) vreest een stroom aan nieuwe geweldsincidenten. Zij krijgt meer berichten over huiselijk geweld.
- Slachtofferhulp Nederland, acht de kans groot dat het aantal incidenten in huiselijke kring toeneemt. De organisatie heeft nog geen toename van hulpverzoeken geconstateerd, maar dat komt volgens hen nog wel.
- Ook de Kindertelefoon zou 25 procent meer telefoontjes krijgen. Een deel van die oproepen gaat over geweld en misbruik: 'Het zijn kinderen die al in een benarde situatie zitten, maar wiens situatie door het thuiszitten verergert. Het gaat daarbij om zowel mishandeling als seksueel misbruik.'

Maatregelen buitenland

- Het Verenigd Koninkrijk legt de export van tachtig geneesmiddelen aan banden vanwege de coronacrisis. Het gaat onder meer om insuline, adrenaline, paracetamol en morfine.
- Een Duitse minister doet een dringend beroep op jongeren te stoppen met coronaparty's. Ze noemt het dom zulke feestjes te houden. Sommige jongeren drommen zelfs samen om opzettelijk besmet te raken.

WHO spreekt jongeren aan

- De Wereldgezondheidsorganisatie WHO herhaalde vandaag zijn waarschuwing en ditmaal specifiek gericht aan jongeren. Mensen onder de 50 zouden 'een aanzienlijk deel' uitmaken van de patiënten in ziekenhuizen in de wereld. 'Ook al worden ouderen het hardst getroffen: jonge mensen zijn niet onoverwinnelijk.'

Studenten TU Delft bezig met ontwikkelen goedkoop beademingsapparaat

- Dertig studenten zijn deze week begonnen om zo snel mogelijk een simpel en relatief goedkoop beademingsapparaat te ontwikkelen.

EMA uit zorgen over kleinschaligheid onderzoeken naar medicijn tegen het virus

- EMA is bezorgd dat verschillende onderzoeken naar medicijnen tegen het virus te kleinschalig zijn om goede conclusies uit te trekken. Bedrijven en onderzoeksgroepen moeten zich aansluiten bij grote initiatieven.

Meer animo voor bloeddonatie

- 96% van de mensen die afgelopen week door bloedbank Sanquin is opgeroepen om bloed te doneren is gekomen. In reguliere weken ligt dit percentage op 45%. Ook het aantal aanmeldingen van nieuwe donoren zou zijn toegenomen: 11.000 deze week en normaal hooguit 1200 in een week.

Aanbod van zorgprofessionals om te helpen in de crisis

- Bijna 10.000 mensen met een achtergrond in de zorg hebben zich sinds zondagavond via de beroepsorganisatie NU'91 aangemeld om te helpen.
- Ruim 30 buitenlandse artsen die in Nederland wonen, bieden zich aan om te helpen. Ze hebben aan VWS gevraagd de eis te verruimen die stelt je alleen als arts mag werken als je in het BIG-register staat.

Groningen kiest voor nieuwe strategie en gaat meer testen

- Groningen gaat alle zorgmedewerkers met hoestklachten testen met de hoop dat zij langer op de been gehouden kunnen worden. Dit is afgesproken tussen UMCG, het laboratorium Certe en de Groningse GGD.

Maatregelen in de sportwereld

- Het IOC lijkt geen besluit te willen nemen over het uitstellen van de Olympische Spelen. Steeds meer sporters en coaches roepen op tot een jaar uitstel, inclusief Nederlandse atleten.

Betekenisgeving*Reacties op benoeming Martin van Rijn*

- Media noemen de keuze voor Van Rijn 'opvallend', maar vooral vanwege zijn PvdA-achtergrond. Zijn kennis en ervaring staan buiten kijf.
- Overall is de benoeming van Van Rijn als tijdelijk minister voor Medische Zorg goed geland. "Een rots in de branding van het vorige Kabinet". Ook veel mooie woorden voor het Kabinet en de VVD zelf dat voor kennis, ervaring en beschikbaarheid kiest boven het eigen partijbelang.
- Op social media is een soortgelijk verhaal te horen, hoewel er ook (voorspelbare en te verwachten) kritiek is te horen: "Van Rijn, is dat niet die man die de verpleeghuizen sloot en een potje van de pgb's maakte?"
- De rolverdeling met minister De Jonge komt helder terug –Van Rijn zal eerstgenoemde ondersteunen in de strijd tegen corona.